

CURLINGMAMMOR OCH ANDRA

Den judiske rabbinen vet, att när det gäller Bibelns texter i Gamla testamentet handlar de framför allt om relationen Gud – människa, men dessutom handlar texterna inte minst om relationen människa – människa. De bibliska berättelserna erbjuder en guldgruva att ösa ur när man vill finna exempel på hur vi människor är mot varandra. Påfallande ofta möter man i de bibliska berättelserna judiska mammor och deras relationer till sina söner. Här finner man bland annat exempel på curlingmammor, varvid man kan dra den slutsatsen, att curlandet långtifrån är något särskilt typiskt för vår tid. Det verkar som om föräldrar i alla tider sökt jämna vägen för sina barn. En del mer än andra.

En sådan curlingmamma hittar man i Gamla testamentet. Men läser man sitt Gamla testamente noga kan man finna många fler. Rebecka framträder dock extra tydligt. Hela berättelsen om Isak och Rebecca och deras tvillingbarn, Esau och Jakob, är för övrigt ett utmärkt exempel på hur knepiga relationer ibland kan vara, och hur en förälder kan vara mer svag

för ett av sina barn än för de andra i syskonskaran. Så blev Esau, den förstfödde, snabbt pappas favorit. Jakob, däremot, var mammas pojke. På alla sätt månade hon om Jakob – på sonen Esaus bekostnad.

Själva curlandet kommer tydligt fram i 1 Mos 27. Här inser man också hur lyhört det är att bo i tält, något som många campare säkert har erfarenheter av:

Isak hade nu blivit gammal, och ögonen hade försvagats så att han inte kunde se. Då kallade han en dag till sig sin äldste son Esau. "Min son", sade han, och Esau svarade: "Ja, far." Isak sade: "Jag är gammal och vet inte hur långt jag har kvar. Hämta dina vapen, kogret och bågen, och gå ut och skjut ett villebråd åt mig. Laga till en av mina älsklingsrätter och bär in till mig så att jag får äta. Sedan skall jag ge dig min välsignelse innan jag dör."

Men Rebecka hade hört när Isak talade med sin son Esau, och då Esau hade gått ut för att skjuta ett villebråd åt sin far sade hon till sin son Jakob: "Jag hörde hur din far talade med din bror Esau och sade till honom: "Skaffa något vilt och laga till något gott, så att jag får äta och sedan kan välsigna dig inför Herren innan jag dör." (1 Mos 27:1–4)

Rebecka fortsatte, fast besluten att curla för sin sons framtid:

"Hör på nu, min son, och gör som jag säger. Gå bort till småboskopen och hämta två fina killingar, så skall jag laga till en av din fars älsklingsrätter. Den skall du bära in till din far, så att han får äta och sedan kan välsigna dig innan han dör." Jakob invände: "Men min bror Esau är ju luden och jag är alldeles slät. Om min far rör vid mig står jag där som en bedragare och drar över mig förbannelse i stället för välsignelse." Hans mor svarade: "Den förbannelsen får komma över mig, min son! Gör nu som jag säger och gå och hämta killingarna."

Han gick och hämtade killingarna åt sin mor, och hon lagade till en av hans fars älsklingsrätter. Och Rebecka tog fram sin älds-

te son Esaus festkläder, som hon hade hos sig, och lät Jakob, den yngste sonen, sätta på sig dem. Med skinnet från killingarna täckte hon hans händer och hans bara hals. Sedan gav hon Jakob den välsmakande rätten och bröd som hon hade bakat, och han bar in det till sin far. "Far", sade han och Isak svarade: "Ja, min son. Vem är du?" Jakob sade: "Jag är Esau, din förstfödde. Jag har gjort som du sade till mig. Sätt dig upp och ät av viltet som jag har fått, så att du sedan kan ge mig din välsignelse." Då sade Isak: "Hur fick du tag i det så snabbt, min son?" Jakob svarade: "Herren, din Gud, lät det komma i min väg." Isak sade: "Kom fram hit, min son, så att jag får röra vid dig och känna om du verkligen är min son Esau." Jakob gick fram till sin far Isak så att han fick röra vid honom, och Isak sade: "Rösten är Jakobs, men händerna är Esaus." Han kände inte igen honom, eftersom Jakobs händer var ludna som hans bror Esaus, och därför välsignade han honom. (1 Mos 27:8–23)

Strax därpå kom sedan Esau åter in i handlingen. Både han och hans far insåg snabbt att de blivit lurade. Esau vill lösa konflikten som uppstått på det sätt som är så typiskt för Gamla testamentet. Han vill snarast möjligt slå ihjäl sin bror, men denne har redan flytt till sin morbror Laban. Det är dock en helt annan historia.

Mammor ska ju i alla tider ha haft ett alldeles speciellt förhållande till sina pojkar. Och judiska mammor, sägs det, ska vara något alldeles extra, framför allt judiska mammor till judiska pojkar. (Det är för övrigt bara så som man blir jude; det vill säga: om man har en judisk mamma. Om pappan är jude eller inte spelar mindre roll. Det hör sannolikt samman med judendomens mer praktiska syn: man kan inte vara säker på vem som är fadern. Däremot kan man vara säker på vem barnets mamma är. Det får till konsekvens, att om man har en judisk mamma så är man själv jude. Därför finns inget sådant som halvjude eller kvartsjude eller annat konstigt som Hitler och hans hantlangare hade för sig.)

Pojkar och deras mammor kan ibland bli nog så komplicerat. Om det kan många svärdöttrar vittna. Som regel kan det nog över huvud taget ha sina sidor att vara svärdotter.

Konstigt nog är det vanligen så i skämthistorier, att det är mannen som vill fly hemmet, när hans svärmor kommer på besök. Men i verkligheten är det oftare så, att det är hustrun som har de verkligt stora bekymren med sin makes mamma. Veldig ofta är det sonens mamma som har svårt att släppa greppet om sin son, och det är hon som tror att den älskade sonens hustru inte ger honom tillräckligt med mat eller vällagad mat. Eller att hon låter sonen slita ihjäl sig både hemma och på jobbet. Att han varken får vila eller äta sig mätt. Det är mycket som ligger bakom begreppet ”mammans köttbullar”.

Ett gammalt ordstäv lyder:

Din dotter är din dotter i hela sitt liv.

Din son är din son tills han tar sig ett liv.

Kanske är detta anledningen till att just följande ord i vigselritualet endast är riktade till mannen: *”Därför skall en man lämna sin far och sin mor för att leva med sin hustru...”*

Någon motsvarande förmaning slipper kvinnan höra. Troligen är orsaken den, att den blivande hustrun inte behöver en sådan uppmaning. Bara hennes make behöver den. Orden är för övrigt hämtade från Matt 19:4–6, som i sin tur citerar 1 Mos 2:24. Detta indikerar att mammabundna karlar tydligen inte är något nytt fenomen. Inte heller är det bara i vår egen tid man hittar mammor som misstror sina svärdöttrar.

Men om nu vanliga mammor ibland kan vara besvärliga, så lär det vara så att de judiska mammorna är än värre. De släpper aldrig taget om sina söner. Och om just detta har många judiska författare och kulturarbetare vittnat. Woody Allen är bara en i raden som brottas med sina problem med sin mor.

Sist jag var i Israel berättades följande tänkvärda historia:

Det var tre judiska mammor som satt på ett kafé och skröt om sina söner. Den första sa: ”Min son är ändå fantastisk. Han ger mig alltid ett stort fång rosor på alla namnsdagar och fö-

delsedagar och andra dagar som betyder något särskilt. Aldrig glömmet han mig. Och var än i världen han är, så ser han till att jag får mina rosor.

”Pytt!” sa den andra judiska mamman. ”Pytt! Rosor! Det är väl inget. Min son uppvaktar mig på alla mina bemarkelsedagar. Och då överöser han mig med diamanter eller minkpälsar eller dyrbara guldsmycken. Det är vad jag kallar en son det!”

”Rosor, diamanter, guldsmycken och pälsar!” sa då den tredje mamman. ”Pytt! Det är väl inget. Min son slår era bägge som ingenting. Vet ni, min son går tre gånger i veckan till den främste psykiatern i New York, och han får då betala tre tusen dollar varje gång han är där. Och vet ni: den enda han då talar om, det är mig!”

Även i Nya testamentet kan man finna åtminstone en curlingmamma. Jag vet inte hur många gånger jag läst bibeltexten utan att egentligen se vad där stod. Men så plötsligt en dag såg jag, att jag läste om en mamma som i högsta grad curlade för sina söner. Hon ville inte att det bara skulle gå dem väl i deras jordiska liv. Hon hade långt större ambitioner. Därför kom hon till Jesus och bad honom att ordna så, att hennes söner skulle få de finaste platserna i hans himmelska rike. Kan man curla värre än så?

Texten står att läsa i Matt 20:20 f:

Sedan kom Sebedaios-sönernas mor fram till honom (Jesus) tillsammans med sina söner och föll på knä för att be honom om något. Han frågade vad hon ville, och hon sade: ”Lova mig att mina båda söner får sitta bredvid dig i ditt rike, den ene till höger och den andre till vänster.”

Sebedaios-sönernas mamma har i den kyrkliga traditionen, med stöd av Mark 15:40, identifierats med Salome, mamma till apostlarna Jakob och Johannes (Matt 10:2). Enligt Matt 27:56 står hon omnämnd som en av kvinnorna vid Jesu kors:

”och bland dem var Maria från Magdala och Maria som var Jakobs och Josefs mor och modern till Sebedaios söner.”

Dessförinnan hörde hon till de kvinnor som följt Jesus på hans vandringar. Hon ska också ha uppsökt den tomma grav. (Mark 16:1).

Pappa till Sebedaios-sönerna var Sebedaios, fiskare vid Gennesarets sjö (Matt 4:21). Sebedaios hörde troligen inte till de fattigaste, eftersom det talas om hans folk (besättning, tjänare) i båten (Mark 1:19 f). Han hade tydligen råd att avlöna dem som hjälpte honom med fisket.

FYRTIO

I Bibeln och i olika kyrkliga sammanhang stöter man ofta på talet fyrtio. Och märkligt nog har det nästan alltid samma symboliska betydelse. Så är det exempelvis med fastan, som varar i fyrtio dagar. Samma sak gäller också det faktum, att det mellan påskdagen och Kristi himmelfärdsdag också är fyrtio dagar.

Nyckeln till detta symbolrika tal är både spännande och tankeväckande. Det är alls ingen tillfällighet att man talar om israeliternas fyrtio år i öknen. Även om ingen människa kan förstå, att det tog så lång tid för israeliterna att färdas från Egypten till Kanaans land. Idag tar det högst fem timmar att med bil komma från Eilat till Kairo. Talet fyrtio kan därför knappast vara ett exakt tal utan måste ha en annan betydelse.

Den slutsats som ligger närmast till hands, när man vill förstå detta tal, är att varje gång talet fyrtio nämns handlar det om en graviditetstid. Idag talar vi vanligen om graviditetstiden som nio månader. Men mera exakt är det att tala om den som 40 veckor, det vill säga 40 x 7 dagar. Och det är precis så som talet fyrtio ska förstås i Bibeln och i kyrkliga sammanhang.

En graviditetstid är ju den tid fostret behöver innan det kan födas. Man kan likna det vid en förberedelse tid eller en tid för mognad och möjlighet att överleva. Fostret i mammans livmoder behöver så säga den tiden innan det kan födas.

Bibelns människor var mycket medvetna om graviditetstiden fyrtio veckor och därmed också talet fyrtios betydelse. Talet måste därför mycket tidigt kommit att stå som symboltal för en kvinnas graviditetstid. I överförd betydelse måste talet fyrtio sedan blivit synonymt med den tid som måste förflyta innan en födelse av något slag kunde äga rum.

Med denna kunskap som bakgrund får man en fördjupad förståelse av flera bibeltexter. Här följer nu några exempel på sådana ”graviditetstider”: